

АНОТАЦІЯ

Мірошниченко М.О. Режисерська інтерпретація в процесі екранізації літературних творів – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». – Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, Міністерство культури та інформаційної політики України, Київ, 2025.

Зміст анотації. У фокусі наукової роботи – процес екранізації, як спосіб перетворення літературного тексту в кінематографічний, тобто його транскодування. Явище, яке в науковій сфері розглядалося здебільшого з точки зору побудови літературної основи кінематографічного твору пропонувано проаналізувати з позиції режисерського вибору прийомів кінематографічної образності. **Актуальність** теми зумовлена зростаючою увагою до екранізацій літературних творів у сучасному кіно й телебаченні, що складають щонайменше третину загального кіновиробництва. Особливу увагу привертають фільми, в яких режисер виступає автором або співавтором сценарію, адже саме в такому форматі найповніше реалізується його інтерпретація літературного джерела. В умовах соціальних змін сучасна література швидко реагує на події, що підвищує культурну цінність її екранізації. Класичні літературні твори нині також можуть бути інтерпретовані режисерами з урахуванням важливих соціокультурних питань сьогодення. Зазначене вище створює потребу в глибокому аналізі способів трансформації мови літератури у мову кіно. Таким чином у центрі дослідження, перебуває режисерська інтерпретація як ключовий чинник переосмислення та перетворення літературного твору на фільм.

Метою дослідження є формулювання основних принципів роботи режисера у процесі екранізації літературних творів на базі аналізу фільмів та їхніх літературних першооснов, відповідних теоретичних праць, а також авторського практичного досвіду.

Наукова новизна полягає в тому, що уперше в науково-практичному полі мистецьких досліджень проаналізовано процес перетворення літературного твору в екранний з позиції режисера, зазначено основні режисерські прийоми, які інтерпретують літературний текст як самостійне мистецьке явище.

У першому розділі актуалізовано поняття «екранізація» та «режисерська інтерпретація», здійснено аналіз ключових теоретичних підходів у вітчизняному й зарубіжному кінознавстві. Визначено відмінності між мовою літератури й кіно, зосереджено увагу на процесі транскодування смислів у межах інтермедійної адаптації. Сформульовано специфіку екранізації як художньої трансформації, що поєднує інтерпретаційні та виражальні механізми візуального мистецтва.

У другому розділі досліджено режисерське «перетворення» літературного твору — як прози, так і драматургії — в процесі екранізації. Зосереджено увагу на тому, як режисер формує нову художню цілісність, переосмислюючи фабулу, тему, ідею та конфлікт відповідно до власного бачення. Аналізується концепція ритму в інтерпретаційній моделі Леся Курбаса як структуроутворюючий чинник процесу екранізації, що впливає на композицію, монтаж і внутрішню динаміку фільму. Окремо розглянуто режисерський задум як механізм візуального й ритмічного перекодування образу літературного у кінематографічний. Наводяться приклади, на базисі яких виводяться не лише теоретичні, а й практичні принципи, які можуть допомогти у створенні екранізації. Також проведено аналіз авторського досвіду при створенні фільмів на основі літературного матеріалу.

У третьому розділі аналізується творча частина мистецького проекту – науково-популярний фільм «Режисерські ритми в екранізації літератури». Цей фільм фіксує процес створення екранізацій студентами творчої майстерні Василя Петровича Вітра. Прослідковано весь шлях в процесі екранізації від задуму до втілення на екрані. Здійснено порівняльний аналіз кінокартин студентів та відомих фільмів українських та зарубіжних режисерів. На основі інтерв'ю, спостереження та порівняльного аналізу виявлені методи в роботі режисера над створенням екранізації, такі як вибір теми та формулювання на її основі конфлікту, трансформація вербального образу літератури на кінематографічний образ кіно, ритмізація, монтажна реструктуризація матеріалу, вибір та робота з актором.

У висновку автор підсумовує результати дослідження, трактуючи режисерську інтерпретацію як форму художнього осмислення, що трансформує літературний твір — прозовий або драматургічний — у нову естетичну реальність. Наголошено на значенні теми, ритму та образу в режисерському прочитанні, а також на необхідності подальшого наукового вивчення режисерської інтерпретації як інструменту сучасної екранної культури.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Ключові слова: екранізація, транскодування, кінематограф, режисер, інтерпретація, література

ABSTRACT

Miroshnychenko M.O. Director's interpretation in the film adaptation process of literary works - Qualification research paper on manuscript rights of a manuscript.

Scientific justification of a creative artistic project for the degree of Doctor of Arts in the specialty 021 “Audiovisual Art and Production.” - I. K. Karpenko-Kary Kyiv National University of Theatre, Cinema and Television, Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, Kyiv, 2025.

Abstract content. The focus of the research is the process of screen adaptation as a way of transforming a literary text into a cinematic one, i.e., its transcoding. The phenomenon, which in the scientific field has been considered mainly from the point of view of building a literary basis for a cinematic work, is proposed to be analyzed from the point of view of the director's choice of cinematic imagery techniques. **The relevance** of the topic is due to the growing attention to the adaptations of literary works in contemporary cinema and television, which account for at least a third of the total film production. Particular attention is drawn to films in which the director is the author or co-author of the script, because it is in this format that his interpretation of the literary source is most fully realized. In the context of social change, contemporary literature reacts quickly to events, which increases the cultural value of its adaptation. Classical literary works can now also be interpreted by filmmakers, considering important socio-cultural issues of our time. The above creates a need for an in-depth analysis of how the language of literature is transformed into the language of cinema. Thus, the focus of the study is on the director's interpretation as a key factor in rethinking and transforming a literary work into a film.

The purpose of the research is to formulate the basic principles of the director's work in the process of film adaptation of literary works based on the analysis of films and their literary foundations, relevant theoretical works, and the author's practical experience.

The scientific novelty is that, for the first time in the scientific and practical field of artistic research, the process of transforming a literary work into a screen work is analyzed from the director's point of view, and the main directorial techniques that interpret a literary text as an independent artistic phenomenon are indicated.

The first chapter actualizes the concepts of “film adaptation” and “director's interpretation”, analyzes key theoretical approaches in domestic and foreign cinema studies. The differences between the language of literature and cinema are identified, and attention is focused on the process of transcoding meanings within the framework of intermedia adaptation. The specifics of film adaptation as an artistic transformation that combines the interpretive and expressive mechanisms of visual art are formulated.

The second chapter examines the director's “transformation” of a literary work, both prose and drama, in the process of film adaptation. The attention is focused on how the director forms a new artistic integrity, rethinking the plot, theme, idea, and conflict through his or her own vision. The concept of rhythm in Les Kurbas's interpretive model is analyzed as a structuring factor in the process of film adaptation, which affects the composition, editing, and internal dynamics of the film. The director's intention as a mechanism of visual and rhythmic recoding of the literary image into the cinematic one is considered separately. Examples are given, based on which not only theoretical but also practical principles are derived that can help in creating a film adaptation. The author's experience in creating films based on literary material is also analyzed.

The third section analyzes the creative part of the art project, the popular science film *Director's Rhythms in the Adaptation of Literature*. This film records the process of creating film adaptations by students of Vasyl Vitra's creative workshop. The film traces the entire process of film adaptation from conception to realization on the screen. A comparative analysis of the students' films and famous films by Ukrainian and foreign directors is made. Based on interviews, observation, and comparative analysis, the author identifies methods in the director's work on creating a film adaptation, such as choosing a theme and formulating a conflict based on it, transforming the verbal image of literature into a cinematic image of cinema, rhythmization, editing restructuring of the material, and choosing and working with an actor.

In the conclusion, the author summarizes the results of the study, interpreting the director's interpretation as a form of artistic comprehension that transforms a literary work, whether prose or dramatic, into a new aesthetic reality. The author emphasizes the importance of theme, rhythm, and image in the director's reading, as well as the need for further scientific study of the director's interpretation as a tool of contemporary screen culture.

The study consists of an introduction, three chapters, conclusion, list of references and appendices.

Keywords: *film adaptation, transcoding, cinema, director, interpretation, literature*